

Intelligent **Thinking**
For Effective **Solutions**

MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA ADMINISTRATORU ATBILDĪBA

zvērināts advokāts **Aldis Alliks**

Rīgā, 2017.gada 20.oktobrī

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Starptautiska juridiskā firma – sadarbībā ar akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” maksātnespējas procesā cietušo kreditoru, parādnieku un trešo personu apvienības iniciatīvas grupu un tās uzdevumā – **LŪDZ PIETEIKTIES Latvijas un citu valstu¹ fiziskas un juridiskas personas, kurām ir pamats uzskatīt sevi par civiltiesiski un/vai krimināltiesiski cietušām akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” maksātnespējas procesa ietvaros un jebkādā saistībā ar to**

¹ jo Īpaši – Centrālāzijas un citu NVS valstu

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

Iespējamie personu tiesību un likumisko interešu civiltiesiskā un/vai krimināltiesiskā aizskāruma un apdraudējuma piemēri²:

² *N.B.!* šiem piemēriem ir tikai un vienīgi ilustratīvs raksturs, proti, tie ir domāti tikai un vienīgi kā palīgs faktiskās un tiesiskās situācijas apzināšanai un konstatēšanai

Maksātnešpējas procesa administratoru atbildība

- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SANĒMŠANA PAR KREDITORU TIESĪBU UN LIKUMISKO INTEREŠU PAMATOTU VAI NEPAMATOTU AIZSARDZĪBU UN NODROŠINĀŠANU (prasījumu atzīšanu u.c.)
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SANĒMŠANA PAR KREDITORU TIESĪBU UN LIKUMISKO INTEREŠU NEPAMATOTU NEIEVĒROŠANU
- NEPAMATOTA KREDITORU TIESĪBU UN LIKUMISKO INTEREŠU NEIEVĒROŠANA
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SANĒMŠANA PAR PARĀDNIĒKU PAMATOTU VAI NEPAMATOTU ATBRĪVOŠANU NO PIENĀKUMU UN SAISTĪBU IZPILDES
- NEPAMATOTA PARĀDNIĒKU ATBRĪVOŠANA NO PIENĀKUMU UN SAISTĪBU IZPILDES
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SANĒMŠANA PAR PAMATOTU VAI NEPAMATOTU PIENĀKUMU UZLIKŠANU UN/VAI SAISTĪBU RADĪŠANU KREDITORIEM, PARĀDNIĒKIEM UN/VAI TREŠAJĀM PERSONĀM

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

- NEPAMATOTU PIENĀKUMU UZLIKŠANA UN/VAI SAISTĪBU RADĪŠANA KREDITORIEM, PARĀDNIEKIEM UN/VAI TREŠAJĀM PERSONĀM
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SAŅEMŠANA PAR TREŠO PERSONU TIESĪBU UN LIKUMISKO INTEREŠU NEIEVĒROŠANU
- NEPAMATOTA TREŠO PERSONU TIESĪBU UN LIKUMISKO INTEREŠU NEIEVĒROŠANA
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SAŅEMŠANA PAR PAMATOTU VAI NEPAMATOTU RĪCĪBU (darbību vai bezdarbību) NEKUSTAMAS UN KUSTAMAS MANTAS IZSOLĒS UN CITĀS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA ĪSTENOŠANAS IZPAUSMĒS
- NEPAMATOTA RĪCĪBA (darbība vai bezdarbība) NEKUSTAMAS UN KUSTAMAS MANTAS IZSOLĒS UN CITĀS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA ĪSTENOŠANAS IZPAUSMĒS
- MANTISKA LABUMA PIEPRASĪŠANA/SAŅEMŠANA PAR VĒRŠANOS/NEVĒRŠANOS TIESĪBAIZSARDZĪBAS IESTĀDĒS U.C. VALSTS INSTITŪCIJĀS
- PRASĪJUMU TIESĪBU CESIJA (it īpaši – ārzonās reģistrētām juridiskām personām)

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Vai
mums likumi ir kārtībā,
proti,
vai tie *ļauj* tiesām un citām tiesībaizsardzības iestādēm
saskatīt un izvērtēt
nodarījumu (pārkāpumu) pazīmes
arī šķietami tiesiskā –
tiesību normām ārēji (formāli) it kā atbilstošā –
maksātnespējas procesa administratora
rīcībā?

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMS

Likuma mērķis ir VEICINĀT finansiālās grūtībās nonākuša PARĀDNIIEKA SAISTĪBU IZPILDI un, JA IESPĒJAMS, MAKSĀTSPĒJAS ATJAUNOŠANU, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus (1.pants)

Maksātņespējas procesa administratoru atbildība

MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMS

Vispārējie principi maksātņespējas procesā (6.pants):

- 1) TIESĪBU SAGLABĀŠANAS PRINCIPS
- 2) KREDITORU VIENLĪDZĪBAS PRINCIPS
- 3) PATVAĻAS AIZLIEGUMA PRINCIPS
- 4) SAISTĪBU IZPILDES PRINCIPS
- 5) PROCESA EFEKTIVITĀTES PRINCIPS
- 6) APGROZĪBAS ĀTRUMA PRINCIPS
- 7) ATKLĀTĪBAS PRINCIPS
- 8) LABTICĪBAS PRINCIPS

Maksātņespējas procesa administratoru atbildība

MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMS

Maksātņespējas procesa administrators – fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir šajā likumā noteiktās tiesības un pienākumi;
AMATA DARBĪBĀ IR PIELĪDZINĀTS VALSTS AMATPERSONAI (9.pants)

Par administratoru var būt rīcībspējīga fiziskā persona, kurai ir NEVAINOJAMA REPUTĀCIJA (9.panta 1.daļas 6.punkts).

Par administratoru nevar būt persona, kura neatbilst šā panta pirmās daļas prasībām (9.panta 2.daļas 1.punkts)

Administrators nodrošina EFEKTĪVU un LIKUMĪGU maksātņespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu (26.pants. Administratora vispārīgie pienākumi)

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Administratoram pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas ir – papildus šajā likumā noteiktajām vispārīgajām administratora tiesībām – šādas TIESĪBAS (67.pants):

- atsavināt parādnieka mantu
- likvidēt parādnieka filiāles vai pārstāvniecības
- nodot tiesai izskatīšanai jebkuru parādnieka prasījumu
- apdrošināt parādnieka darījumus un parādnieka īpašumā esošo mantu
- bez īpaša pilnvarojuma sastādīt un parādnieka vārdā parakstīt jebkuru dokumentu
- iecelt amatpersonas parādnieka pārvaldes darba veikšanai un noteikt to kompetenci, pieņemt darbā un atlaist no darba darbiniekus
- segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas
- iznomāt (izīrēt) jebkuru parādnieka mantu, kā arī nomāt (īrēt) jebkuru mantu, ja tas ir kreditoru kopuma interesēs
- atteikties no jebkura prasījuma vai slēgt jebkuru izlīgumu parādnieka vārdā
- attiecībā uz parādnieka prasījumiem pret trešajām personām
- iesniegt pieteikumu par jebkuras tās trešās personas juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu, kurai ir parādsaistības pret parādnieku
- pieaicināt speciālistus, lai nodrošinātu efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesu
- pieprasīt tiesu izpildītājam, lai tiek atceltas izsludinātās izsoles, ja parādnieka mantu plānots pārdot lietu kopības sastāvā
- triju mēnešu laikā no kreditora prasījuma iesniegšanas dienas celt apvērsuma prasību pret kreditoru, lai apstrīdētu prasījumu, ja ir pamatotas šaubas par to, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības un ja kreditora prasījums pamatots ar tiesas nolēmumu, kas ir stājies spēkā triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Administrators PIENĀKUMI:

- izvērtēt parādnieka darījumus un celt tiesā prasību par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida (96.panta 1.daļa)
- sniegt tiesībsardzības institūcijām ziņojumus un materiālus par juridiskās personas maksātnespējas procesā vai fiziskās personas maksātnespējas procesā atklātajiem faktiem, kuri var būt par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai (26.panta 3.daļas 8.punkts)
- izvērtēt un celt tiesā prasību par parādnieka dāvinātās mantas vai tās daļas atdošanu atbilstoši Civillikuma 1927.panta noteikumiem (97.panta 1.daļa)
- celt tiesā prasību par ķīlas līguma atzīšanu par spēkā neesošu, ja ķīlas tiesība nodibināta pēc tam, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu (98.pants)

Administrators var cedēt parādnieka prasījumus pret trešajām personām, ja parāda piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša (105.pants)

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Pēc kredītiestādes pasludināšanas par maksātnespējīgu:

- administratoram ir visi likumos un kredītiestādes statūtos paredzētie pārvaldes institūciju un to vadītāju pienākumi, tiesības un pilnvaras (161.panta 1.daļa; sk. arī 161.panta 2.daļu)
- kredītiestādes mantas pārvaldīšanas tiesības ir tikai administratoram; administrators pārvalda kredītiestādes mantu un rīkojas ar to šajā likumā noteikto pilnvaru apjomā (171.pants)

U.C.

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

KREDĪTIESTĀŽU LIKUMS

Administrators VAR:

- prasīt atzīt par spēkā neesošiem kredītiestādes darījumiem neatkarīgi no šo darījumu veida, ja [...] (173.pants)
- atbilstoši Civillikuma 1927.panta noteikumiem atprasīt kredītiestādes dāvināto mantu vai tās daļu (174.pants)
- prasīt atzīt par spēkā neesošu ķīlas līgumu (175.pants)

u.c.

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMS

29.pants. Administratora atbildība

- (1) Administrators atbild par zaudējumiem, kas viņa vai pilnvarnieka vainas dēļ nodarīti valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām.

- (2) Administrators neatbild par parādnieka un iepriekšējo administratoru rīcību un darījumiem, kas slēgti, pirms viņš sācis pildīt administratora pienākumus.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

30.pants. Prasību celšana pret administratoru

(1) Prasības pret administratoru var celt tiesā ne vēlāk kā gada laikā pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa vai fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas.

(2) Ja administrators ar savu rīcību ir nodarījis zaudējumus valstij, parādniekam, kreditoriem vai citām personām un tas ir konstatēts ar tiesas spriedumu krimināllietā, uz prasībām, kas celtas pret administratoru, attiecināms vispārējais prasības noilguma termiņš.

(3) Kreditors vai kreditori, kuri pārstāv vismaz 10 procentus no kopējās atzītās nenodrošināto kreditoru pamatparāda summas, var celt prasību pret administratoru visu kreditoru labā, ja administrators ar savu rīcību ir nodarījis parādniekam zaudējumus.

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

KREDĪTIESTĀŽU LIKUMS

163.pants. (1) Administrators ir pilnā apmērā atbildīgs par zaudējumiem, kuri viņa vainas dēļ nodarīti kreditoriem.

(2) Vairāku administratoru iecelšanas gadījumā administratori ir atbildīgi tikai katrs par savu rīcību un proporcionāli zaudējumiem, kuri viņu vainas dēļ nodarīti kreditoriem. Katra administratora atbildības apmēru šādā gadījumā nosaka tiesa.

(3) Administrators nav atbildīgs par zaudējumiem, kuri nodarīti kreditoriem, pirms viņš uzsācis savu pienākumu pildīšanu.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

164.pants. (1) Prasības par administratora nodarīto zaudējumu atlīdzību kreditori var celt tiesā vispārējā kārtībā.

(2) Prasības pret administratoru var celt ne vēlāk kā triju gadu laikā pēc maksātnespējas procesa izbeigšanas.

(3) Ja administrators ar savu rīcību ir nodarījis zaudējumus kreditoriem vai citām ieinteresētajām personām un tiesa šajā rīcībā konstatējusi kriminālsodāma nodarījuma pazīmes, uz prasībām pret administratoru attiecināms vispārējais prasības noilguma termiņš.

(4) Šā panta prasības attiecas uz visiem administratoriem, kuri ir piedalījušies attiecīgajā maksātnespējas procesā, neatkarīgi no piedalīšanās laika vai ilguma, un katrs administrators ir atbildīgs tikai par savu rīcību.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

KRIMINĀLLIKUMS

215.pants. Maksātnespējas procesa kavēšana

(2) Par informācijas nesniegšanu tiesai, kreditoru sapulcei vai citām likumā paredzētajām institūcijām vai personām vai to maldināšanu, kā arī par darījumu veikšanu par labu vienam vai vairākiem kreditoriem uz citas kreditoru daļas rēķina, ja TO TĪŠI IZDARĪJIS ADMINISTRATORS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ [...]

(sk. arī KREDĪTIESTĀŽU LIKUMA 207.pantu)

Maksātņespējas procesa administratoru atbildība

179.pants. Piesavināšanās

(1) Par svešas mantas prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu, ja to izdarījusi persona, kurai šī manta uzticēta vai kuras pārziņā tā atradusies (piesavināšanās)

[...]

(2) Par piesavināšanos, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās

[...]

(3) Par piesavināšanos, ja tā izdarīta lielā apmērā [...]

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

177.pants. Krāpšana

(1) Par svešas mantas vai tiesību uz šādu mantu iegūšanu, ļaunprātīgi izmantojot uzticēšanos vai AR VILTU (krāpšana)

[...]

(2) Par krāpšanu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās

[...]

(3) Par krāpšanu, ja tā izdarīta lielā apmērā vai ja to izdarījusi organizēta grupa [...]

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

CIVILLIKUMS

- Pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāju gribas izteikums. Turklāt, divpusējā vai vairākpusējā darījumā ir vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums (1427)
- Lai tiesisks darījums būtu spēkā, nepietiek ar to vien, ka tā dalībnieki izteic savu gribu, bet vēl ir **vajadzīgs, lai šī griba būtu radusies brīvi – bez MALDĪBAS, VILTUS vai SPAIDIEM** (1440)

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

CIVILLIKUMS

- **MALDĪBA** var rasties vai nu no tam, ka pavisam trūkst ziņu, vai ka ir tikai nepietiekošas ziņas par kādiem faktiskiem apstākļiem – faktiskā maldība – vai kādām tiesiskām normām – tiesiska maldība (1441)
 - Svarīga maldība iznīcina visu darījuma spēku, jo jāpieņem, ka tas, kas tā maldījies, nav nemaz devis darījumam savu piekrišanu un darījums tā tad nemaz nav noticis (1445)
- **SPAIDUS** var izdarīt vai nu ar fizisku varu, vai ar draudiem, kas kādā personā rada bailes (1463)

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

- **VILTUS ir otras puses prettiesisks maldinājums, lai viņu piedabūtu izdarīt viņas interesēm pretēju darbību (1459)**

Rīgas apgabaltiesa kādā civillietā secinājusi: “(...) *lai kādas personas izdarītu maldinājumu, kas pamudinājis otru personu noslēgt darījumu, atzītu par viltu Civillikuma 1459.panta izpratnē, ir jākonstatē sekojoši priekšnoteikumi:*

- *1) maldinājums (nepatiesu ziņu sniegšana vai patiesu faktu noklusēšana, ko veic persona attiecībā pret otru personu);*
- *2) cēloņsakarība starp maldinājumu un pieviltās personas gribas izteikumu (maldinājums bijis izšķirošais iemesls uz darījuma noslēgšanu vērstā gribas izteikuma izdarīšanai (motīvu maldība). Cēloņsakarības nav, ja dalībnieks tādu pašu gribas izteikumu būtu izdarījis ar vai bez maldinājuma, vai maldinājumu apzinoties);*
- *3) maldinājuma prettiesiskums;*
- *4) tīšs maldinājums (maldinātāja vaina ļaunā nolūkā, kas izpaužas apzinātā mērķtiecīgā darbībā vai bezdarbībā un ir vērsta uz to, lai piedabūtu otru personu darboties pretēji savām interesēm)” ...*

Maksātspējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- viltus ir vispāratzīts darījumu apstrīdamības iemesls, jo darījuma dalībnieks nekad neslēgtu attiecīgo darījumu, ja neatrastos darījuma partnera izraisīta viltus ietekmē³
- viltus ir apzināti maldinoša priekšstata radīšana darījuma partnerī⁴

³ K.Balodis. Ievads Civiltiesībās. Rīga, 2007, 188.lpp.; [Тютрюмов И.М. Законы гражданские с разъяснениями Правительствующего Сената и комментариями русских юристов. Книга первая.](#) Рига, 1923, с. 855; Г. Ф. Шершеневич. Учебник русского гражданского права. Москва, 1995, с. 114.

⁴ Г. Ф. Шершеневич. Учебник русского гражданского права. Москва, 1995, с. 118.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- ar viltu ir saprotama jebkura negodprātīga rīcība, kuras ietekmē viens no darījuma dalībniekiem, maldināšanas rezultātā noslēdz sev neizdevīgu darījumu⁵
- ar viltu ir saprotama jebkura darbība, paziņojums vai noklusējums, ar kuru kāds apzināti ieved otru maldināšanā, ar mērķi panākt, lai pēdējais noslēdz sev neizdevīgu darījumu⁶

⁵ [Тютрюмов И.М.](#)

[Законы гражданские с разъяснениями Правительствующего Сената и комментариями русских юристов. Книга первая](#), Рига, 1923, с. 865.

⁶ turpat, 866.lpp.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- viltus ir pamats darījuma atzīšanai par spēkā neesošu, ja viltība, ko pielietojusi viena puse, ir tāda, ka, ja nebūtu šīs viltības, tad otra puse visticamāk neslēgtu līgumu⁷
- ikvienam cilvēkam ir jārikojas godprātīgi. To prasa tikumības principi un tiesiskā kārtība⁸

⁷ turpat, 866.lpp.

⁸ Васьковский Е.В. Учебник гражданского права; atrodams - http://civil.consultant.ru/elib/books/24/page_17.html#bnote_97; § 12.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- viltus gadījumā negodprātība ir vērtējama ne tikai sabiedrībā vispār pieņemtā godprātīguma aspektā (ārējā mēraukla), bet arī godprātīgas rīcības aspektā konkrētajos apstākļos (darījuma dalībnieka subjektīvā, iekšējā mēraukla)⁹

⁹ Синайский, В.И. Основы гражданского права, Рига, 1931, с. 234.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- viltus ir pamats darījuma spēkā neesamībai, ja:
 - a) tas pielietots savtīgos nolūkos
 - b) tas izpaudies tādās viltībās, ka, ja nebūtu šīs viltības, otra puse acīmredzot neslēgtu darījumu un
 - c) to ir pieļāvusi viena līgumslēdzējpusē vai tas pieļauts ar tās ziņu¹⁰

¹⁰ Тютрюмов И.М. Законы гражданские с разъяснениями Правительствующего Сената и комментариями русских юристов. Книга первая. Рига, 1923, с. 866.

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

Civiltiesību zinātnē ir atzīts:

- viltus ir pamats darījuma spēkā neesamībai, ja:
 - a) viltus sevī ietver maldināšanu, kas tiek mākslīgi radīta ar jebkuru apliecinājumu (garantiju), noklusēšanu u.tml. palīdzību
 - b) maldināšana ir notikusi negodprātīgi
 - c) maldinātājs ir darījuma partneris
 - d) darījums ir neizdevīgs tam, kurš viltus rezultātā to ir noslēdzis¹¹

¹¹ Васьковский Е.В. Учебник гражданского права; atrodams – http://civil.consultant.ru/elib/books/24/page_17.html#bnote_97; § 12

Maksātnespējas procesa administratoru atbildība

“ATSLĒGJAUTĀJUMS”

VAI cietušais vispār būtu tā rīkojies

(slēdzis darījumu, neveicis kādu darbību utt.),

ja cietušais NEBŪTU:

? ***pievilts***

un/vai

?? ***maldināts***

un/vai

??? ***piespiests***

Maksātņespējas procesa administratoru atbildība

Līdz ar to

krimināltiesiskā izpratnē

**pret cietušo vērsts VILTUS un/vai MALDĪBA un/vai SPAIDI –
tāda maksātņespējas procesa administratora rīcība**

(darbība un/vai bezdarbība),

kuras mērķis (rezultāts) ir cietušā konkrēta rīcība

(darbība un/vai bezdarbība),

kas ir pretēja paša cietušā tiesībām un likumiskajām interesēm

Aldis Alliks
zvērināts advokāts

ZAB **"GRATA Latvia"** vadītājs
"GRATA International" partneris

(+371) **28 39 2222**
aalliks@gratanet.com

www.gratanet.com